

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. V. De signo Crucis. Horae Canonicae à signo Crucis incipiunt. Signi hujus antiquitas, & virius ex sanctis Patribus. Qua ratione manu exprimatur. Alia quaedam de Cruce obiter nonantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

festinare nos in versuum pronuntiatione impellunt. Alii contra Psalmodym protrahere voluptatis causa hortantur. Nonnunquam verò ori etiam assidentes nostro ita illud claudunt, ut vix aperiri posse videatur. An autem vetus Ecclesia ante D. Benedictum horis Canonicis hunc versiculum præmiserit incertum est: nec extat hujusmodi ritus indicium aliquod apud antiquos Scriptores, & quod modò ex Cassiano recitavimus de privata oratione intelligi debet, ut Joannes (b) Lorinus vir multæ lectionis observat.

§. V.

DE SIGNO CRUCIS.

Hora Canonica à signo Crucis incipiunt. Signi hujus antiquitas, & virtus ex sanctis Patribus. Quæ ratione manus exprimat. Alia quædam de Cruce obiter notantur.

I. **A** Saluberrimo signo Crucis omnes horas Canonicas auspiciari solemus. Nam dum Sacerdos sacrarum precum initio divinum postulat adjutorium, eo nos contra diabolicas fraudes armamus, orantes fieri nobiscum signum in bonum, ut videant qui oderunt nos, & confundantur, quoniam Dominus psallentes adjuvat, & consolatur. Hujus tremendi, ac sacratissimi signi quanta sit virtus, quanta antiquitas, quanta potentia, si collectis hinc inde è sanctis Patribus, aliisque Scriptoribus Ecclesiasticis sententiis, & testimoniis accuratè recensere voluero, integrum volumen scribendum erit, aded multa mihi est in hanc rem parata supellex. Ex uberrima igitur messe Spicilegium faciam. S. (a) Clemens Romanus signum Crucis appellat infractum signum, quia sicut signum rem custodit, cui appositum, & impressum est, ita Crux

b Lorin. in ps. 69. a Clem. l. 1. const. Ap. cap. 16.

munitissima rerum omnium custodia est. Sanctus Ignatius Epistola ad Philipenses; Crux Christi perditio diaboli. Sanctus Martialis Epistola ad Burdigalenses, Crucem Domini, in quem credidistis, semper in mente, in ore, in signo tenete, Crux enim Domini armatura vestra. (b) Dionysius Arcopagita docet signum Crucis ad omnia sacramenta adhiberi. (c) Justinus Martyr, sive Auctor quæstionum apud ipsum, à diebus Apostolorum usum ostendit emanasse, quo Christiani dextera manu seipsos, & alia signo Crucis obfignant. (d) Tertullianus notissimum illud scripsit. Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum atque exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad mensas, ad lavacra, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcunque nos conversatio exercet, frontem Crucis signaculo terimus. (e) Origenes, Quid timent, inquit, demones? quid tremunt? sine dubio Crucem Christi, in qua triumphati sunt, in qua exuti sunt Principatus eorum, & Potestates. Timor ergò, & tremor cadent super eos, cum signum Crucis in nobis viderint fideliter fixum. (f) Hippolytus Martyr inter alias abominationes Antichristi hanc enumerat, quod suis cultoribus characterem dabit in dextera, & fronte, ne Crucis signum pingant in frontibus suis. Sanctus Cornelius Papa Epistola ad Fabium Antiochiæ Episcopum, Crucem vocat sigillum Domini, quo qui munitus non est, non potest accipere Spiritum sanctum. (g) Cyprianus ad plebem Thibari consistentem: Muniatur frons, ut signum Dei incolome servetur. Et initio libri de lapsis, Frons cum signo Dei pura diaboli coronam ferre non potuit, coronæ se Domini reservavit. [b] Minutius Felix Ethnicos Crucis osiores irridet, illisque opponit quod signa eorum, atque vexilla nihil

b Dionys. in Eccl. Hierarch. c Just. q. 118. d Tertull. de cor. milit. cap. 3. e Origen. Hom. 6. in Exod. f Hyppol. or. de consum. sæculi. g Cypr. l. 4. Ep. 6. h Minut. in Octav.

aliud sint, quam Cruces inauratæ. Signo Crucis omnia magica compefci afferit [i] Athanasius. [k] Cyrillus Hierosolymitanus: Fac signum Crucis & manducans, & bibens, & sedens, & cubans, & stans, & loquens, & ambulans, & in summa in omni tuo negotio. [l] Basilus differens de dogmatibus, quæ ex Apostolorum traditione sine scriptis recipimus, primo loco commemorat id quod primum & vulgatissimum testatur, ut signo Crucis signentur qui spem in Christo collocarunt. Lucianus in Philopseudo scribit (t) Eucratem annulo quodam ex Cruce facto adversus dæmones redditum esse securum. Julianum desertorem etsi Cruci pertinaciter infensum nihilominus adversus terrores, & spectra Cruce se signasse post (m) Gregorium Nazianzenum, narrat Freculphus Luxoviensis. Etiam Cofrhoen Regem Persarum, tametsi infidelis esset, virtutem sanctæ Crucis agnovisse testatur jucunda narratione Evagrius. Hieronymus Epistola ad Eustochium; Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat Crucem, Et alibi refert eandem Eustochium Paulæ matris ægrotæ os, & stomachum signasse, ut Crucis impressione dolorem leniret.

II. Docet [n] Chrysofomus Cruce signandum esse pectus ad turbatos animi motus cohibendos. Augustinus occurrendum diabolo ait cum Crucis vexillo, ut talibus armis indutus facilè vincat Christianus. Scribit [o] Arnobius junior docuisse Dominum digitos nostros ad bellum, quia adversus visibiles, & invisibiles hostes docuit armare frontem triumpho Crucis. Justinus Imperator verba facturus ad populum se signo Crucis muniebat, teste (p) Corripo Poëta Africano, qui dum ejus laudes prosequitur, sic canit:

i Athar. or. de incarnat. Verbi k Cyvill. cat. 4. l Basilus de Spiritu sancto c. 27. m Greg. Naz. or. 1. in Jul. Freculph. lib. 4. Histor. c. 9. Evagr. l. 9. c. 18. Hier. ep. 2. & 27. n Chys. Hom. 83. in Matth. o Arnob. in Pl. 143. p Corip. 2. lib. de laud. Justini imp.

*Ipse coronatus solium conscendit avitum ,
Atque Crucis faciens signum venerabile sedit ,
Erectaque manu euncto præsente Senatu
Ore pio hæc orans ait :*

(*q*) Ludolphus Saxo Carthusianus libro de vita Christi B. Virginem primam fuisse scribit , quæ Crucem adoravit. (*r*) Joannes Damascenus ; Crux , inquit , signum nobis data est super frontem , ut Israël circumcisio : per ipsam discernimur ab infidelibus. Ipsa signaculum est , ut non tangat nos exterminator. [*f*] Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus : Crux tutelarior est , & fidissima Christianorum custodia , & universorum ex adverso occurrentium insultuum profligatrix. [*t*] Andreas Cretensis : Crux scala in cælum deducens , via ad virtutem adducens , vitæ conciliatrix , mortis solutio , corruptionis abalienatio , ignis extinctio , in Deum fiducia , clavus regni cælorum : Crux civitates custodit , domos tuetur , amicitias conglutinat , ab inimicorum injuria vindicat , hostibus resistit , gentes persequitur , barbarorum stimulus , pacis arbitra est. S. (*u*) Orientius :

*Accipe tela quibus cordis pia mœnia serves ,
Crux tibi sit clypeus , Crux tibi sit gladius ,*

(*x*) Julianus in prognostico. Crux ante Christum in die judicii ab Angelis portabitur. Signo Crucis nihil efficacius ad turpes effugandas tentationes asserit ex divina revelatione S. (*y*) Elizabeth de Schonauvia libro viarum Domini. Severianus Gabalorum Episcopus apud [*z*] Damascenum : Percussit Moyses silicem semel , & bis , non eodem modo , sed ita ut Crucis formam describeret , ut natura etiam inanimata Crucis notam veneraretur. (*a*) Theodosius , & Valentinianus Augusti gravissima pœna eos mulctari debere statuerunt ,

q Ludolph. par. 2. cap. 66. *r* Damasc. de fide Orthod. l. 4. c. 12. *f* Sophron. de Cruce. *t* Andr. Cret. or. 1. de exalt. Crucis. *u* Orient. in Commonitorio. *x* Julian. lib. 3. c. 5. *y* Elizabeth. cap. 21. *z* Damasc. or. 3. de Imag. *a* C. L. unic. Nemini licere.

qui signum Crucis humi pingere, sive inculpere præfumerent. (b) Anselmus, sive quisquis est auctor Commentariorum in Epistolam ad Romanos sub eius nomine: Non sine causa signum suum Christus in fronte nobis figi voluit tanquam in sede pudoris, ne Christi opprobria Christianus erubescat. (c) Audoënus in vita sancti Eligii: Profecto magna res est signum Christi, Crux Christi, sed illis solis prodest, qui faciunt mandata Christi. (d) Thomas à Kempis. In tribus locis præcipuè statue signum Crucis; super cor, super os, & super brachium. De eodem signo sic canit (e) Prudentius Christianorum Poëtarum ocellus.

*Fac cum vocante somno
Castum petis cubile,
Frontem, locumque cordis
Crucis figura signet.
Cruce pellit omne crimen,
Fugiunt Crucem tenebrae,
Tali dicata signo
Mens fluctuare nescit.
Procul, ô procul vagantium
Portenta somniorum,
Procul esto pervicaci
Præstigiator astu.
O tortuose serpens,
Qui mille per meandros,
Fraudesque flexuosas
Agitas quietæ corda;
Discede, Christus hic est;
Hic Christus est, liquece.
Signum, quod ipse nosti,
Damnatur tuam cateruam.*

Sibylla quoque de Cruce sic cecinit in fine libri sexti oraculorum Sibyllinorum.

b Ansel. ad cap. 10. Rom. c Audoën. l. 2. c. 16. d Thom. à Kem. Hospital. pauper. c. 6. e Pruden. Hym. 6.

*O lignum felix, in quo Deus ipse pependit,
Non te terra capit, sed cœli terra videbit,
Cum renovata Dei facies ignita micabit,*

Tityrus Christianus apud (f) Severum Rhetorem signo Crucis à pestilentia servatas pecudes astruit his versibus.

*Hoc signum mediis frontibus additum
Cunctarum pecudum certa salus fuit.*

III. Non defunt alii testes, & exempla multorum mirabilium, quæ Deo dilecti viri per signum sanctæ Crucis sunt operati. Nam quis liber, aut quæ pagina Ecclesiasticæ historię, aut quæ vita sanctorum hominum legi potest, in quibus non statim invenias salutifero Crucis signaculo expulsos demones, profligatos exercitus, sedatas tempestates, fugatam pestilentiam, soluta maleficia, evacuatam virus; incendia extincta, interfectos dracones, erectos claudos, cæcos illuminatos, curatas infirmitates, mortuos ad vitam revocatos? Hoc signum, inquit (g Chrysostomus, & priscis & nostris temporibus clausas januas reseravit, hoc venenorum vires extinxit, hoc cicutæ vim dissolvit, hoc feroces bestias repressit, hoc lethales serpentum morsus curavit. Etenim si portas inferni perfregit, si cœlorum ostia reclusit, si paradisi renovavit ingressum, si diaboli nervos recidit, quid mirum est, si pestifera venena, atroces bestias, aliaque hujusmodi superavit? Sed his prætermittis illud magis quærendum videtur, quæ ratione ipsum Crucis signum exprimi debeat, & manu formari. Sunt qui illud tribus digitis dexteræ manus effingunt, sub sanctissimæ Trinitatis invocatione: sunt qui duobus ad duas Christi naturas contra Monothelitas indicandas. Sunt qui signantes se à superiori in inferius descendunt, & à dextera transeunt ad sinistram, quia Christus de cœlo descendit in terram, & à Judæis transivit ad Gentes. Usus tamen communis Occiden-

f Severinus in Bucolicis. g Chryf. Hom. 55. in Matth.

talis Ecclesiæ est, ut dextera manu Crucis expressio à
 fronte ad ventrem, & à sinistra ad dexteram producat.
 Dicimus autem; In nomine ad significandam trium per-
 sonarum indistinctam Divinitatem. Pater in fronte col-
 locatur tanquam principium sine principio, prima per-
 sona Deitatis. Filii nomen pronunciat, cum uterum
 tangimus, quia ex utero ante Luciferum genitus, &
 in plenitudine temporis in utero Virginis incarnatus sa-
 lutem operatus est in medio terræ. Spiritum sanctum
 exprimimus, cum manum à sinistra parte ad dexteram
 protendimus, quia videlicet à Patre & Filio utriusque
 nexus, & amor procedit: & sicut Christus de morte
 transivit ad vitam, ita nos de miseria transire speramus
 ad gloriam secundum spem vitæ æternæ. De Crucis signo
 diffusissimè scribunt Jonas Episcopus Aurelianensis, &
 Dungalus adversus Claudium Iconoclastam Episcopum
 Taurinensem, itemque Chrysostomus Homilia quin-
 quagesima quinta in Matthæum. Extant quoque de
 Cruce doctissimæ lucubrationes Justi Lipsii, & Jaco-
 bi Gretseri. De ejusdem veneratione antiquos canones
 refert (h) Antonius Augustinus, de qua re plura etiam
 habent Baronius in Annalibus, & Jacobus Bossius
 in Cruce triumphante. Arnoldus Abbas Bonevallis
 hoc appposito signo muniri ait; quod patet, &
 quod latet, ut habeant caro, & spiritus secreta
 præsidia. Etiam in nummis Crux imprimi solet in
 testimonium, & jusiurandum bonitatis monetæ in
 pondere, & materia, ut (i) Nicolaus Oresmius
 Episcopus Lexoviensis testatur: vel in testimonium
 Christianæ Religionis, ut scribit Anastasius Abbas
 initio libri contra Iudæos. Quod autem in præliis
 Crux adversus Crucem congregiatur, portentum est,
 quod primò apparuit in expeditione Constantii adver-
 sus Magnentium (k): nec enim aliis auspiciis tan-

h Ant. Aug. l. 16. juris Pontif. tit. 14. Baron. an. 60. Arnol. de verbis
 Dom. cap. ult. i Nic. Ores. de mur. monet. cap. 13. k Anno 353.

tum nefas debuit inchoare, quam cum hæreticus Imperator adversus Tyrannum decertaret. (1) Nicolaus Primus in responsione ad consulta Bulgarorum, eos hortatur exemplo Constantini, cui dictum est, *In hoc signo vinces*, ut Crucem ferant in signo militari, cum prius caudam equi portarent. Finio, si Crucem prius humiliter salutavero. Salve bona Crux, splendidior stellis, Luna micantior, rutilantior Sole, quæ tanquam vernantibus gemmis membris ornata Salvatoris, & pretioso Dei sanguine purpurata super astra Cœli felices ramos expandis. Salve lignum electum germinans vitam, fructificans jucunditatem, oleum stillans lætitiæ, balsamum sudans spiritualium deliciarum. Tu salus mundi perditæ, tu portus periclitantium, tu justitiæ norma, tu morum disciplina, tu pugnantium virtus, tu vincientium gloria, tu præmium, & corona. O Crux amabilis, & dilecta, salva nos omnes tremendo tuo signaculo munitos, ut qui te fieri voluit nostræ redemptionis primarium instrumentum, per te quoque sanctificatos ad suæ gloriæ consortium nos transferat: quatenus in hac nostra qualicumque pœnitentiæ Cruce feliciter consummati per ignominiam passionis ejus ad resurrectionis gloriam perducamur.

§. VI.

DE GLORIA PATRI.

Varii errores recensentur, & confutantur de hujus Hymni origine, & institutione. Quid sit Deum glorificare. Vera gloria quæ sit. Inanis gloria suggillatur, laudatur humilitas.

1. **M**agnus Basilius incomparabilis Ecclesiæ Doctor, qui sub Valente Imperatore floruit, (a)

(1) Nicol. 1. c. 33. a Baron. ann. 371. nu. 71. & seqq.